

2. Методичні вказівки до семінарських занять

Тема № 1: Психологія як наука

Семінарське заняття № 1 «Психологія як наука».

Навчальна мета заняття: ознайомити студентів з основними положеннями сучасної психології, показати їм, що представляє собою психологія як наука, яка вивчає психіку людини в усій її різноманітності та специфіки функціонування психічних явищ та процесів.

Навчальні питання:

1. Предмет, завдання і методи психології;
2. Історія розвитку психології;
3. Виникнення і розвиток психіки в філогенезі;
4. Психіка і мозок.

1. У відповіді на перше питання студентам необхідно розглянути поняття предмету, завдання і методів психології. Потрібно зрозуміти ряд основних моментів. Психологія – наука, яка вивчає факти, закономірності та механізми психіки. Психологія – це наука про психіку, про закономірності її проявлення і розвитку. В системі наук психології відводиться цілковито особисте місце. Предметом психології є психіка і психічні явища.

2. У відповіді на друге питання студенти повинні ознайомитись з історією розвитку психології. Свою історію психологія починає з античних часів. Міфологічне розуміння світу, де тіла заселяються душами, а життя залежить від богів, віками панувало у суспільному житті.

3. У відповіді на третє питання студентам пояснюється як проходив розвиток психіки в філогенезі. Психіка – це властивість високоорганізованої живої матерії, яка міститься в активному відображенні суб'єктом об'єктивного світу, в побудові суб'єктом невідчужуваної від нього картини цього світу і регуляція на цієї основі поведінки і діяльності. Розвиток психіки складається з закономірних переходів від низьких, простих форм до високих, більш складніших і досконаліх. Слід зосередити увагу на розвитку психіки від поняття реагування, рефлекс, інстинкт, навик та інтелектуальні дії.

4. По – четвертому питанню слід зосередити увагу на взаємозв'язку мозка та психіки та розкрити поняття психологічної теорії діяльності.

Методичні вказівки до опрацювання теми:

Завдання питання цільових виступів студентів для розкриття окремих проблем, явищ і таке інше:

1. Предмет та об'єкт психології.
2. Історія античної психології.
3. Історія розвитку психології.
4. Періодизація історії психології.
5. Задачі психології.
6. Уявлення античних та середньовікових філософів про душу та свідомість.
7. Становлення вітчизняної психології.
8. Донаукова психологія.
10. Наукова психологія в Західній Європі та США.
11. Психоаналіз.

12. Біхевіоризм.
13. Гештальтпсихологія.
14. Гуманістична психологія.
15. Трансперсональна психологія.
16. Методи психології.
17. Взаємозв'язок психології та сучасних наук.
18. Виникнення та розвиток психіки в філогенезі.
19. Поняття інстинктів, навичок та інтелектуальної поведінки.
20. Культурно – історична теорія психіки людини Л.С.Виготського
21. Психіка і мозок.
22. Психологічна теорія діяльності.
23. Загально психологічна характеристика діяльності.
24. Теорія діяльності та предмет психології.
25. Єдність свідомості та діяльності.

Теми для рефератів.

1. Метод інтроспекції та проблема спостереження в психології пізнання.
2. Картезіанська філософія та дуалізм Р.Декарта.
3. Робота І. М. Сеченова «Рефлекси головного мозку» та її значення для становлення вітчизняної психології.
4. Культурно – історична теорія психіки людини Л.С.Виготського.
5. Внесок О.Ф. Лазурського в розвиток вітчизняної психології на межі ХІХ – ХХ ст.ст.
6. Фундаментальні та прикладні галузі психології сучасності.
7. Система явищ, вивчаються сучасною психологією.
8. Значення психологічних знань для педагогічної теорії та практики.
9. Життєва психологія як основа донаукових психологічних знань.
10. Психологічні погляди Г.С.Сковороди.
11. Напрямки наукової психології в Європі та в США.

Література

1. Андреева Г. М. Психология социального познания. / Г. М. Андреева — М. : Аспект Пресс, 1997. — 180 с., С81-97.
2. Асмолов А. Г. Психология личности. / А. Г. Асмолов — М., 1990. — 327 с., С 145-152.
3. Асеев В. Г. Мотивация и формирование личности. / В. Г. Асеев — М., 1976. — 89 с., С94-119.
4. Березин Ф. Б. Психическая и психофизиологическая адаптация человека. / Ф. Б. Березин — Л. : Наука, 1988. — 208 с., С142-143, .
5. Бехтерев В. М. Объективная психология. / В. М. Бехтерев — М., 1991. — 330 с., 136-149.
6. Божович Л. И. Изучение мотивации у детей и подростков. / Л. И. Божович ., 1972. — 270 с.
7. Василюк Ф. Е. Психология переживания. / Ф. Е. Василюк — М., 1984. — 340 с., С 204-233.

Практичне заняття «Психологія як наука».

Навчальна мета заняття: Детальніше ознайомити студентів з поняттям наукової дисципліни «Психологія».

Навчальні питання:

1. Предмет, завдання і методи психології.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять.

Хід проведення заняття:

I. Вступ. У вступній частині пояснити та нагадати студентам тему занять, та питання які будуть розглядатися, які персональні завдання давалися студентам та їх готовність до виступів.

II. В основній частині заняття надається слово студентам для виступів, по результатам виступів проходить обговорення виступів та порушених питань.

Предмет, завдання і методи психології. Опитування студентів по першому питанню (лекційний матеріал). Дидактична гра «Таблиця напрямків психології». Рішення ситуаційних задач.

Скласти схеми:

- предмета та задач загальної психології;
- зв'язок психології з іншими науками;
- світ психічних явищ;
- етапів розвитку психології.

Визначити стратегічні напрямки розвитку сучасної психології.

Питання для самостійного опрацювання

1. Особливість предмету психології.
2. Сутність життєвої психології, приклади її прояву.
3. Матеріальна основа психіки.
4. Значення психології в житті суспільства.
5. Суть основних принципів психології.
6. Скласти словник психологічних понять даної теми.

Психологічні завдання.

Визначте, до якої групи психічних явищ належить кожне явище, описане нижче.

1. Педагоги помітили, що студенти краще засвоюють матеріал, якщо в процесі заняття використовуються наочні засоби.

2. Учитель математики неодноразово звертав увагу на те, що деякі діти з великими труднощами засвоюють матеріал безпосередньо після уроків фізкультури і набагато краще, якщо перед уроком математики була інша навчальна дисципліна.

3. Студентка К. дуже переживала, якщо у когось з друзів відбувалися негаразди.

4. Студентка В. виглядала дуже стомленою.

Творче завдання

1. Складіть перелік приказок та прислів'їв на психологічні теми, охарактеризуйте їх зміст.
2. Підібрати приклади розвитку психіки у філогенезі.

Провести самостійне дослідження

1. Провести тест — Самооцінка психічних станів (за Айзенком).
2. Визначити професійну спрямованість студентів.
3. Дослідити професійні інтереси.

III. В заключній частині заняття підводяться підсумки виступів, обговорення та відповідей студентів та виставляються оцінки.

Тема № 2: «Пізнавальні психічні процеси».

Семінарське заняття № 1 «Психологічні основи уваги. Відчуття та сприймання. Психологічні основи пам'яті».

Навчальна мета заняття: Ознайомити студентів з пізнавальними психічними процесами: відчуття, сприймання, увага, пам'ять, мислення, уява та мовлення.

Час проведення 2 год.

Навчальні питання:

1. Психологічні основи уваги.
2. Відчуття і сприйняття як пізнавальні процеси.
3. Психологія пам'яті.

1. По – першому питанню основні моменти, на які слід звернути увагу:

Поняття уваги, види уваги, значення в житті людини, погляди вчених на цей феномен.

2. По – другому питанню слід особливу увагу зосередити на питаннях психологічних пізнавальних процесах відчуття та сприймання. Зрозуміти їх різницю та особливості. Ознайомитися з поняттям «аналізатор», та його роль в виникненні відчуттів.

3. По – третьому питанню студентам слід звернути увагу на поняття та види пам'яті, історію вивчення питання та про мнемічні процеси.

Методичні вказівки до самостійного опрацювання теми:

Питання цільових виступів студентів для розкриття окремих проблем, явищ та інше, а також завдання на самостійну роботу за темою:

1. Психологічні основи уваги.
2. Фізіологічні основи уваги.
3. Види та властивості уваги.
4. Поняття відчуттів.
- 5 Роль відчуттів в житті та діяльності людини.
6. Аналізатори.
7. Поняття відбору корисної інформації у відчуттях.
8. Класифікація та загальні властивості відчуттів.
9. Відчуття та їх вимірювання.
10. Адаптація.
11. Відчуття та вправи.

12. Взаємодія відчуттів.
13. Поняття сприймання.
14. Основні види та властивості сприймання.
15. Фізіологічні основи сприймання.
16. Класифікація сприймання.
17. Сприймання простору, форми, часу, віддалення, розміру, направлення, глибини предметів.
18. Визначення та загальна характеристика пам'яті.
19. Основні види пам'яті.
20. Основні процеси та механізми пам'яті.
21. Індивідуальні особливості пам'яті.

Теми рефератів.

1. Поняття та фізіологічні основи уваги.
2. Відчуття та сприймання.
3. Психологія пам'яті.

Література.

1. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций. / Л. С. Выготский — М. : Изд-во АПН, 1960. — 390 с.
2. Гальперин П. Я. Введение в психологию. / П. Я. Гальперин — М. : МГУ, 1976. — 258 с.
3. Гамезо М. В. Атлас по психологии : Информ.-метод. пособие к курсу «Психология человека». / М. В. Гамезо, И. А. Домашенко — М. : Просвещение, 2001. — 276 с.
4. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию. / Ю. Б. Гиппенрейтер — М. : МГУ, 1995. — 287 с.
5. Гримак Л. П. Резервы человеческой психики. / Л. П. Гримак — М. : Политиздат, 1989. — 195 с.
6. Джемс В. Психология. / В. Джемс — М., 1991. — 410 с.
7. Крысько В. Г. Общая психология в схемах и комментариях: Учебное пособие. / В. Г. Крысько — СПб: Питер, 2004. — 254 с.: ил.
8. Маклаков А. Г. Общая психология. / А. Г. Маклаков — СПб. : Питер, 2000. — 489 с.
9. Немов Р. С. Психология. Книга 1. Общие основы психологии. / Р. С. Немов — М. : Просвещение, 1995. — 476 с.
10. Общая психология : Курс лекций / [Сост. Е. И. Рогов.] — М. : Владос, 1995. — 387 с.
11. Основи психології / [Під ред. О.В.Киричука і В.А.Роменця].— К., 1995. — 193 с.
12. Петренко В. Ф. Экспериментальная психосемантика сознания. / В. Ф. Петренко — М., 1989. — 325 с.
13. Петровский А. В. Введение в общую психологию. / А. В. Петровский — М.: Академия, 1995. — 328 с.
14. Петровский В. А. Личность в психологии. / В. А. Петровский — Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. — 428 с.

Практичне заняття «Пізнавальні психічні процеси».

Навчальна мета заняття: Детальніше ознайомити студентів з пізнавальними психічними процесами увага, відчуття, сприймання, пам'ять.

Час проведення 2 години. Місце проведення. Навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Пізнавальні психічні процеси: увага, відчуття, сприймання, пам'ять.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять.

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания. / Б. Г. Ананьев — М., 1977. — 286 с.
2. Бехтерев В. М. Объективная психология. / В. М. Бехтерев — М., 1991. — 330 с.
3. Величковский В. М. Современная когнитивная психология. / В. М. Величковский — М. : МГУ, 1982. -132 с.
4. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций. / Л. С. Выготский — М. : Изд-во АПН, 1960. — 390 с.
5. Гальперин П. Я. Введение в психологию. / П. Я. Гальперин — М. : МГУ, 1976. — 258 с.
6. Гальперин П. Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий / П. Я. Гальперин // Исследования мышления в советской психологии / [Отв.ред. Е. В.Шорохова].— М. : Наука, 1966. — С/ 105-121
7. Гамезо М. В. Атлас по психологии : Информ.-метод. пособие к курсу «Психология человека». / М. В. Гамезо, И. А. Домашенко — М. : Просвещение, 2001. — 276 с.
8. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию. / Ю. Б. Гиппенрейтер — М. : МГУ, 1995. — 287 с.
9. Годфруа Ж. Что такое психология? / Ж. Годфруа В 2 т.— М., 1992. — 408 с.
10. Грановская Р. М. Элементы практической психологии. / Р. М. Грановская — Л. : Изд-во ЛГУ, 1988. — 360 с.
11. Гримак Л. П. Резервы человеческой психики. / Л. П. Гримак — М. : Политиздат, 1989. — 195 с.
12. Дружинин В. Н. Психология общих способностей. / В. Н. Дружинин — СПб : Питер, 1999. — 450 с.
13. Небылицын В. Д. Основные свойства нервной системы человека. / В. Д. Небылицын — М., 1990. — 231 с.
14. Немов Р. С. Психология. Книга 1. Общие основы психологии. / Р. С. Немов — М. : Просвещение, 1995. — 476 с.
15. Общая психология : Курс лекций / [Сост. Е. И. Рогов.] — М. : Владос, 1995. — 387 с.
16. Основи психології / [Під ред. О.В.Киричука і В.А.Роменця].— К., 1995. — 193 с.
17. Петровский А. В. Введение в общую психологию. / А. В. Петровский — М.: Академия, 1995. — 328 с.

Хід проведення заняття:

I. Вступ. У вступній частині пояснити та нагадати студентам тему занять, та питання які будуть розглядатися, які персональні завдання давалися студентам та їх готовність до виступів.

II. В основній частині заняття надається слово студентам для виступів, по результатам виступів проходить обговорення виступів та порушених питань.

1. Пізнавальні психічні процеси: увага, відчуття, сприймання, пам'ять.

Опитування студентів по першому питанню (лекційний матеріал).

Скласти схеми по темі:

1. Сутність відчуттів.
2. Сутність сприйняття.
3. Особливості сприйняття.
4. Сутність уваги.
5. Структура вольового акту.
6. Види уваги.
7. Сутність пам'яті.
8. Характеристики пам'яті.

Питання для самостійного опрацювання

1. Поняття уваги та значення уваги в житті людини.
2. Основна властивість уваги та види уваги і причини виникнення.
3. Поняття відчуттів.
4. Відчуття та сприймання, які відмінності?
5. Поняття сприймання.
6. Основні властивості сприймання.
7. З яким процесом пам'яті безпосередньо пов'язані уявлення?
8. Охарактеризувати умови успішного запам'ятовування.
9. Показати, що при певному характері матеріалу механічне запам'ятовування буває доцільним.
10. Назвати суто людський вид пам'яті.
11. Гіпотези щодо механізмів пам'яті.
12. З'ясувати сутність забування, його причини і способи боротьби з ним.
13. Назвіть умови успішного відтворення.

Психологічні завдання

1. Яке з наведених визначень є найбільш повним і вірним ?

1. Зміна чутливості аналізаторів та її причини.
2. Що таке сенсорна депривація і в чому вона проявляється?
3. Чи існують взаємозв'язки між відчуттями і емоціями?
4. Обґрунтуйте відповідь.
5. Яка будова аналізатора?
6. Як ви розумієте поняття — адекватний подразник?
7. Пам'ять – збереження раніше набутих вражень.

8. Пам'ять – здатність нервової системи набувати, зберігати і
9. відтворювати досвід.
10. Пам'ять – це психічний процес використання раніше
11. набутого досвіду в практичній діяльності.
12. Пам'ять - це основана на відчуттях і сприйманнях здатність
13. людини збагачувати свій досвід.
14. Розкрийте структуру і механізми вольового акту.
15. Зробіть психологічний аналіз прийняття рішень.
16. Розкажіть про боротьбу мотивів та наведіть приклади.
17. Випишіть із підручника основні поняття про відчуття і поясніть їх.
18. Чому ми, як правило, не відчуваємо тиску годинника і вагу нашого одягу? Обґрунтуйте відповідь.
19. Чому після холодної води вода менш холодна відчувається як тепла?
20. Чому при слабкому звуковому подразнику загострюється зір, а при сильному - знижується?
21. У чому полягають основні відмінності між відчуттям і сприйманням?
22. Чому відчуття і сприймання відносять до першого, чуттєвого ступеня пізнання?
23. Чи є сприймання у тварин?
24. Розкажіть про залежність сприймань від характеру діяльності.
25. Що таке перцептивні дії?
26. Чи є правильною думка, що сприймання - це сукупність відчуттів?
27. Як залежить сприймання у людини від її попереднього досвіду?

Завдання.

1. Вибрати правильну відповідь. Для чуттєвого пізнання характерним є:

- а) безпосередній контакт свідомості з зовнішнім світом;
- б) опосередкований контакт свідомості з зовнішнім світом.

2. Адаптація аналізатора до дії подразника проявляється:

- а) у підвищенні його чутливості;
- б) у зниженні його чутливості;
- в) у пристосуванні аналізатора до дії подразника;
- г) у втраті здатності відчувати.

3. Сенсibiliзацією називається:

- а) зміна чутливості аналізаторів при їх взаємодії;
- б) зниження чутливості аналізаторів при їх взаємодії;
- в) підвищення чутливості аналізаторів при їх взаємодії.

4. Синестезією називається:

- а) виникнення невласливих для даного аналізатора відчуттів при впливі неадекватного подразника;
- б) виникнення в аналізаторі неадекватного для нього відчуття

під впливом адекватного подразника;

в) синестезія - це механізм компенсаторних можливостей відчуттів.

5. Яке з наведених нижче визначень сприймання є правильним і повним?

Сприймання – це:

а) синтез відчуттів;

б) відображення в голові людини окремих властивостей і якостей предметів та явищ при їх безпосередньому впливові на аналізатори;

в) відображення предметів і явищ в цілому при їх безпосередньому впливові на аналізатори;

г) відображення предметів і явищ в усій сукупності їх істотних властивостей і якостей;

д) відображення предметів і явищ у цілому в усій сукупності їх властивостей і якостей при їх дії на аналізатори.

6. У якому рядку йдеться про сприймання?

а) Людина чує мелодію пісні, бачить знайомий пейзаж, букет квітів;

б) людина відчуває зелений колір, смак, біль.

7. У чому виявляється осмисленість сприймання?

а) У відносній постійності образу сприйнятого об'єкта;

б) у відносній правильності відображення предметів;

в) у розумінні суті сприйнятого суб'єкта.

8. Константність - це:

а) структурна єдність частин сприйнятого;

б) розуміння суті сприйнятого об'єкта;

в) відносна постійність образу сприйнятого об'єкта.

9. У якому рядку названі лише властивості сприймання?

а) Цілісність, константність, предметність, адаптація;

б) предметність, осмисленість, константність, цілісність;

в) сенсibilізація, цілісність, осмисленість, предметність.

10. До властивостей уваги відноситься: а) вибірковість. б) адаптація. в) апперцепція.

Визначте, до якої групи психічних явищ належить кожне явище, описане нижче.

1. Педагоги помітили, що студенти краще засвоюють матеріал, якщо в процесі заняття використовуються наочні засоби.

2. Учитель математики неодноразово звертав увагу на те, що деякі діти з великими труднощами засвоюють матеріал безпосередньо після уроків фізкультури і набагато краще, якщо перед уроком математики була інша навчальна дисципліна.

3. Студентка К. дуже переживала, якщо у когось з друзів відбувалися негаразди.

4. Студентка В. виглядала дуже стомленою.

Творче завдання

1. Складіть перелік приказок та прислів'їв на психологічні теми, охарактеризуйте їх зміст.
2. Підібрати приклади розвитку психіки у філогенезі.

Провести самостійне дослідження

1. Провести тест — Самооцінка психічних станів (за Айзенком).
2. Визначити професійну спрямованість студентів.
3. Дослідити професійні інтереси.

III. В заключній частині заняття підводяться підсумки виступів, обговорення та відповідей студентів та виставляються оцінки.

Семінарське заняття № 2 «Мислення. Уява. Мовлення».

Навчальна мета заняття: ознайомити студентів з поняттями уяви, мовлення та найскладнішим психічним процесом – мисленням. Пояснити взаємозв'язок мислення з мовою.

Час проведення 4 години.

Навчальні питання:

1. Мислення.
2. Уява.
3. Мова як пізнавальний психічний процес.

Методичні вказівки до вивчення теми:

1. По – першому питанню студенти повинні уявити поняття мислення, його види та функції, взаємозв'язок з другою сигнальною системою. Значення творчого мислення, поняття мозкового штурму.
2. По – другому питанню слід приділити увагу вивченню поняття уяви, види уяви, види уяви, їх особливості та фізіологічні основи.
3. По – третьому питанню студенти повинні розкрити етапи розвитку мови, взаємозв'язок мови та мислення, види та функції мови.

Методичні вказівки до самостійного опрацювання теми:

Питання цільових виступів студентів для розкриття окремих проблем, явищ та інше, а також завдання на самостійну роботу за темою:

1. Поняття і основні види мислення.
2. Основні форми мислення.
3. Основні види розумових операцій.
4. Рішення складних розумових задач і творче мислення.
5. Загальна характеристика уяви та її роль у психічній діяльності.
6. Види уяви.
7. Індивідуальні особливості уявлень.
8. Уявлення та творча діяльність.
9. Поняття мовлення.
10. Загальна характеристика мовлення.
11. Фізіологічні основи мовлення.
12. Основні види мовлення.

Теми рефератів:

1. Поняття мислення та його значення в житті людини.
2. Уява, її види, особливості.
3. Мова як психічний процес.

Література.

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания. / Б. Г. Ананьев — М., 1977. — 286 с.
2. Бехтерев В. М. Объективная психология. / В. М. Бехтерев — М., 1991. — 330 с.
3. Величковский В. М. Современная когнитивная психология. / В. М. Величковский — М. : МГУ, 1982. -132 с.
4. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций. / Л. С. Выготский — М. : Изд-во АПН, 1960. — 390 с.
5. Гальперин П. Я. Введение в психологию. / П. Я. Гальперин — М. : МГУ, 1976. — 258 с.
6. Гальперин П. Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий / П. Я. Гальперин // Исследования мышления в советской психологии / [Отв.ред. Е. В.Шорохова].— М. : Наука, 1966. — С/ 105-121
7. Гамезо М. В. Атлас по психологии : Информ.-метод. пособие к курсу «Психология человека». / М. В. Гамезо, И. А. Домашенко — М. : Просвещение, 2001. — 276 с.
8. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию. / Ю. Б. Гиппенрейтер — М. : МГУ, 1995. — 287 с.
9. Годфруа Ж. Что такое психология? / Ж. Годфруа В 2 т.— М., 1992. — 408 с.
10. Грановская Р. М. Элементы практической психологии. / Р. М. Грановская — Л. : Изд-во ЛГУ, 1988. — 360 с.
11. Гримак Л. П. Резервы человеческой психики. / Л. П. Гримак — М. : Политиздат, 1989. — 195 с.
12. Дружинин В. Н. Психология общих способностей. / В. Н. Дружинин — СПб : Питер, 1999. — 450 с.
13. Небылицын В. Д. Основные свойства нервной системы человека. / В. Д. Небылицын — М., 1990. — 231 с.
14. Немов Р. С. Психология. Книга 1. Общие основы психологии. / Р. С. Немов — М. : Просвещение, 1995. — 476 с.
15. Общая психология : Курс лекций / [Сост. Е. И. Рогов.] — М. : Владос, 1995. — 387 с.
16. Основи психології / [Під ред. О.В.Киричука і В.А.Роменця].— К., 1995. — 193 с.
17. Петровский А. В. Введение в общую психологию. / А. В. Петровский — М.: Академия, 1995. — 328 с.
18. Платонов К. К. Психология. / К. К. Платонов, Г. Г. Голубев — М. : Высшая школа, 1977. — 365 с.

Практичне заняття «Пізнавальні психічні процеси».

Навчальна мета заняття: Детальніше ознайомити студентів з пізнавальними психічними процесами мислення, уява, мовлення.

Час проведення 4 години. Місце проведення. Навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Пізнавальні психічні процеси: мислення, уява, уявлення, мовлення.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять.

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания. / Б. Г. Ананьев — М., 1977. — 286 с.
2. Бехтерев В. М. Объективная психология. / В. М. Бехтерев — М., 1991. — 330 с.
3. Величковский В. М. Современная когнитивная психология. / В. М. Величковский — М. : МГУ, 1982. -132 с.
4. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций. / Л. С. Выготский — М. : Изд-во АПН, 1960. — 390 с.
5. Гальперин П. Я. Введение в психологию. / П. Я. Гальперин — М. : МГУ, 1976. — 258 с.
6. Гальперин П. Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий / П. Я. Гальперин // Исследования мышления в советской психологии / [Отв.ред. Е. В.Шорохова].— М. : Наука, 1966. — С/ 105-121
7. Гамезо М. В. Атлас по психологии : Информ.-метод. пособие к курсу «Психология человека». / М. В. Гамезо, И. А. Домашенко — М. : Просвещение, 2001. — 276 с.
8. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию. / Ю. Б. Гиппенрейтер — М. : МГУ, 1995. — 287 с.
9. Годфруа Ж. Что такое психология? / Ж. Годфруа В 2 т.— М., 1992. — 408 с.
10. Грановская Р. М. Элементы практической психологии. / Р. М. Грановская — Л. : Изд-во ЛГУ, 1988. — 360 с.
11. Гримак Л. П. Резервы человеческой психики. / Л. П. Гримак — М. : Политиздат, 1989. — 195 с.
12. Дружинин В. Н. Психология общих способностей. / В. Н. Дружинин — СПб : Питер, 1999. — 450 с.
13. Небылицын В. Д. Основные свойства нервной системы человека. / В. Д. Небылицын — М., 1990. — 231 с.
14. Немов Р. С. Психология. Книга 1. Общие основы психологии. / Р. С. Немов — М. : Просвещение, 1995. — 476 с.
15. Общая психология : Курс лекций / [Сост. Е. И. Рогов.] — М. : Владос, 1995. — 387 с.
16. Основи психології / [Під ред. О.В.Киричука і В.А.Роменця].— К., 1995. — 193 с.

Хід проведення заняття:

I. Вступ. У вступній частині пояснити та нагадати студентам тему занять, та питання які будуть розглядатися, які персональні завдання давалися студентам та їх готовність до виступів.

II. В основній частині заняття надається слово студентам для виступів, по результатам виступів проходить обговорення виступів та порушених питань.

1. Пізнавальні психічні процеси: мислення, уява, мовлення. Опитування студентів по першому питанню (лекційний матеріал).

Скласти схеми по темі:

1. Сутність процесу мислення.
2. Сутність уяви.
3. Сутність мовлення.
4. Функції уяви.
5. Види уяви.
6. Особливості мислення.
7. Форми мислення та мислені операції.

Питання для самостійного опрацювання

1. Що таке — опосередковане і — узагальнене відображення, в чому їх суть?
2. В чому полягає соціальна природа мислення людини?
3. Дайте характеристику логічним формам мислення.
4. Розкрийте пізнавальні функції мисленнєвих операцій.
5. В чому полягає суть мотивації мислительної діяльності?
6. Проблемна ситуація і —проблема». Яка між ними різниця?
7. Характеристика етапів розв'язування задач.
8. Розкрийте поняття уяви і уявлення. Порівняйте ці поняття. Наведіть приклади.
9. Історія розвитку мови.
10. Види мови.
11. Основні вимоги та правила спілкування.

Психологічні завдання

1. В яких формах здійснюється опосередковане відображення дійсності:
 - а) у формах відчуттів, сприймань, уявлень;
 - б) у формах понять, уявлень;
 - в) у формах відчуттів, сприймань;
 - г) у формах понять?
2. Визначити швидкість протікання мисленнєвого процесу.
3. З'ясувати труднощі, що виникають в процесі визначення понять.
4. Проаналізувати зв'язок мовлення з мисленням.
5. Проаналізувати етапи розвитку мови. Що дало поштовх до розвитку?
6. Поміркуйте про відмінності письмової та усної мови.

Тема № 3: Емоційно – вольова сфера особистості

Семінарське заняття № 1 «Емоції та почуття, воля»

Навчальна мета заняття: ознайомити студентів з поняттями емоцій та почуттів, емоційним стресом та теоріями емоцій, а також з поняттям воля та вольовий акт

Час проведення 4 години

Навчальні питання:

1. Загальна уява про емоції та почуття.
2. Емоційний стрес і регуляція емоційних станів.
3. Психологічні теорії емоцій.
4. Поняття волі.

1. По – першому питанню студенти повинні усвоїти поняття емоцій та почуттів. Ознайомитись з функціями емоцій та їх значенням в житті людини.

2. По – другому питанню студенти вивчають поняття емоційного стресу, причинами його розвитку, регуляцією емоційних станів.

3. По – третьому питанню студенти вивчають теорії емоцій.

4. По – четвертому питанню. Вивчається поняття волі, структуру вольового акту та вольові якості особистості.

Методичні вказівки до самостійного опрацювання теми:

Питання цільових виступів студентів для розкриття окремих проблем, явищ та інше, а також завдання на самостійну роботу за темою:

1. Загальна уява про емоції та почуття.
2. Виникнення та значення емоцій.
3. Типи емоційних станів.
4. Функції емоцій.
5. Емоційний стрес і регуляція емоційних станів.
6. Психологічні теорії емоцій.
7. Воля та її значення в житті людини.
8. Поняття волі.
9. Загальна характеристика вольових зусиль.
10. Фізіологічні аспекти вольових діянь.
11. Структура вольових діянь.

Теми рефератів.

1. Поняття про емоції та почуття.
2. Теорії емоцій.
3. Поняття емоційного стресу.
4. Концепції та теорії емоцій.
5. Значення емоцій в житті людини.
6. Емоційний стрес.
7. Стадії та види стресу.
8. Значення емоцій та почуттів в житті людини.
9. Воля та її значення в житті людини.

Практичне заняття Емоційно – вольова сфера особистості.

Навчальна мета заняття: Детальніше ознайомити студентів з поняттями емоції, відчуття, воля, емоційні стани та емоційний стрес.

Час проведення 4 години. Місце проведення. Навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Емоційно – вольова сфера особистості. Емоції та почуття, воля.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять.

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания. / Б. Г. Ананьев — М., 1977. – 286 с.
2. Бехтерев В. М. Объективная психология. / В. М. Бехтерев — М., 1991. – 330 с.
3. Величковский В. М. Современная когнитивная психология. / В. М. Величковский — М. : МГУ, 1982. -132 с.
4. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций. / Л. С. Выготский — М. : Изд-во АПН, 1960. – 390 с.
5. Гальперин П. Я. Введение в психологию. / П. Я. Гальперин — М. : МГУ, 1976. – 258 с.
6. Гальперин П. Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий / П. Я. Гальперин // Исследования мышления в советской психологии / [Отв.ред. Е. В.Шорохова].— М. : Наука, 1966. – С/ 105-121
7. Гамезо М. В. Атлас по психологии : Информ.-метод. пособие к курсу «Психология человека». / М. В. Гамезо, И. А. Домашенко — М. : Просвещение, 2001. – 276 с.
8. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию. / Ю. Б. Гиппенрейтер — М. : МГУ, 1995. – 287 с.
9. Годфруа Ж. Что такое психология? / Ж. Годфруа В 2 т.— М., 1992. – 408 с.
10. Грановская Р. М. Элементы практической психологии. / Р. М. Грановская — Л. : Изд-во ЛГУ, 1988. – 360 с.
11. Гримак Л. П. Резервы человеческой психики. / Л. П. Гримак — М. : Политиздат, 1989. – 195 с.
12. Дружинин В. Н. Психология общих способностей. / В. Н. Дружинин — СПб : Питер, 1999. – 450 с.
13. Небылицын В. Д. Основные свойства нервной системы человека. / В. Д. Небылицын — М., 1990. – 231 с.
14. Немов Р. С. Психология. Книга 1. Общие основы психологии. / Р. С. Немов — М. : Просвещение, 1995. – 476 с.
15. Общая психология : Курс лекций / [Сост. Е. И. Рогов.] — М. : Владос, 1995. – 387 с.
16. Основы психології / [Під ред. О.В.Киричука і В.А.Роменця].— К., 1995. – 193 с.
17. Петровский А. В. Введение в общую психологию. / А. В. Петровский — М.: Академия, 1995. – 328 с.
18. Платонов К. К. Психология. / К. К. Платонов, Г. Г. Голубев — М. : Высшая школа, 1977. – 365 с.

Хід проведення заняття:

I. Вступ. У вступній частині пояснити та нагадати студентам тему занять, та питання які будуть розглядатися, які персональні завдання давалися студентам та їх готовність до виступів.

II. В основній частині заняття надається слово студентам для виступів, по результатам виступів проходить обговорення виступів та порушених питань.

1. Емоційно - вольова сфера особистості. Опитування студентів по першому питанню (лекційний матеріал).

Питання для самостійного опрацювання

1. Розкрийте суспільно-історичну природу почуттів. Наведіть приклади.
2. В чому суть сигнальної та регулятивної функції почуттів?
3. Доведіть особистісний характер почуттів.
4. Покажіть, що майстри-педагоги, як правило, емоційні люди і відрізняються багатством і повнотою почуттів.
5. Як ви розумієте вислів: —Почуття – це своєрідний індикатор, який вказує на спрямованість особистості?!
6. Охарактеризуйте основні форми переживань почуттів.
7. Методи дослідження фізіологічних механізмів емоцій.
8. Які існують погляди на природу почуттів?
9. В чому якісна відмінність емоцій тварин і людини?
10. Покажіть різницю між почуттями та емоціями.
11. Роль виховання почуттів у формуванні особистості.
12. Доведіть, що вищі почуття професійні для педагога.
13. Наведіть приклади, які ілюструють інформаційну теорію П.В.Сімонова.
14. Сором'язливість – це почуття чи риса характеру?
15. Чи завжди позитивно сором'язливість впливає на людей?
16. Емоцій, почуття та людська індивідуальність.
17. Вияв емоцій і почуттів в художній творчості.
18. Вплив органічних станів людини на її емоції та почуття

Психологічні завдання

1. Яке з поданих нижче визначень почуттів є найточнішим:
 - а) відображення навколишніх предметів та ставлення до них;
 - б) реакція людини на все навколишнє;
 - в) переживання, в яких виявляється ставлення людини до навколишнього та до самої себе;
 - г) своєрідне ставлення людини до того, що вона сприймає.
2. В якому рядку названо тільки почуття:
 - а) гнів, страх, радість, почуття власної гідності;
 - б) любов, незадоволення, спрага, туга;
 - в) совість, ненависть, біль, презирство;
 - г) сором, симпатія, бажання, кохання;
 - д) закоханість, щастя, спрага, журба, туга, симпатія.

3. Вкажіть, яка з наведених нижче сукупність ознак характеризує пристрасті:

- а) стійкі, ділові, слабкі;
- б) сильні, ділові, глибокі, тісно пов'язані з переконаннями;
- в) глибокі, нестійкі, сильні, зв'язані з потребами.

4. У якому рядку названі тільки афекти:

- а) бадьорість, сум, задоволення, гнів, радість;
- б) симпатія, обурення, страх, розпач, жах;
- в) гнів, розпач, захват, жах.;
- г) кохання, ненависть до ворогів, патріотизм, жах.

5. Серед наведеного переліку почуттів знайдіть і випишіть:

- а) інтелектуальні почуття;
- б) моральні;
- в) естетичні.

Гумор, дружба, радість пізнання, кохання, огида, почуття нового, сум, здивування, любов до краси, почуття комічного, допитливість, піднесеність, совість.

Теми повідомлень (рефератів)

1. Теорії емоцій, характеристика цих теорій.
2. Розвиток та формування емоційної сфери дітей.
3. Емоції і почуття в роботі вчителя.
4. Чи завжди стрес шкідливий для людини?
5. Емоції тварини і людини – спільне та відмінне.
6. Вплив кохання на формування особистості.

Дослідити.

1. Визначити рівень тривожності за методикою Філіпа.
2. Виявити стан фрустрації.
3. Виявити рівень суб'єктивного відчуття самотності.
4. Дослідити тривожність студентів.
5. Дослідити продуктивність запам'ятання різних за емоційним смислом слів.
6. Дослідити особливості емоційної пам'яті.

III. В заключній частині заняття підводяться підсумки виступів, обговорення та відповідей студентів та виставляються оцінки.

Тема № 4: «Особистість як предмет психологічного дослідження».

Семінарське заняття № 1. Склад і структура особистості. Темперамент. Характер. Здібності.

Навчальна мета заняття: ознайомити студентів з поняттям особистості, та розглянути склад, структуру особистості. Також вивчити поняття темпераменту, характеру та здібності людини.

Час проведення 6 годин.

Навчальні питання:

1. Загальне поняття про особистість;
2. Склад і структура особистості;
3. Темперамент, характер, здібності.

1. По-першому питанню студенти повинні ознайомитись з тлумаченням поняття особистості різними вченими, та напрямками розробки цієї проблеми.

2. По-другому питанню студенти вивчають склад і структуру особистості, а також питання розвитку особистості.

3. По – третьому питанню студенти вивчають поняття темперамент, характер та здібності людини.

Методичні вказівки до самостійного опрацювання теми:

Питання цільових виступів студентів для розкриття окремих проблем, явищ та інше, а також завдання на самостійну роботу за темою:

1. Загальне поняття про особистість.
2. Основні категорії організації людини.
3. Психологічна структура особистості.
5. Індивід як біосоціальне явище.
6. Первинні та вторинні якості індивіду.
7. Поняття особистості в вітчизняній психології.
8. Поняття особистості в зарубіжній психології.
9. Поняття «індивідуальність» в сучасній психології.
10. Вплив О.Ф.Лазурського, Г.Айзенка, Г. Олпорта та ін. на розробку проблем особистості.
11. Класифікація сучасних психологічних теорій особистості.
12. Поняття темпераменту.
13. Історія вчень про темпераменти.
14. Теорії темпераментів.
15. Поняття характеру.
16. Структура характеру.
17. Взаємозв'язок темпераменту і характеру.
18. Поняття здібностей.
19. Рівні здібностей.
20. Розвиток здібностей.

Теми для рефератів.

1. Загальне поняття про особистість.
2. Основні категорії організації людини.
3. Психологічна структура особистості.

4. Поняття особистості в вітчизняній психології.
5. Поняття особистості в зарубіжній психології

Література.

1. Асмолов А. Г. Психология личности. / А. Г. Асмолов — М., 1990. — 327 с., С 145-152.
2. Асеев В. Г. Мотивация и формирование личности. / В. Г. Асеев — М., 1976. — 89 с., С94-119.
4. Бернс Р. Развитие Я -концепции и воспитание. / Р. Бернс — М. : Прогресс, 1986. — 244 с.
5. Бехтерев В. М. Объективная психология. / В. М. Бехтерев — М., 1991. — 330 с.
6. Петровский В. А. Личность в психологии. / В. А. Петровский — Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. — 428 с.
7. Платонов К. К. Психология. / К. К. Платонов, Г. Г. Голубев — М. : Высшая школа, 1977. — 365 с.
8. Принцип развития в психологии / [Под ред. Л. И. Анцыферовой.] — М. : Наука, 1978. — 187 с.
9. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. / Л. Хьелл, Д. Зиглер — СПб. : Питер, 1997. — 641 с.

Практичне заняття Навчальна мета заняття: Детальніше ознайомити студентів з поняттями складу і структури особистості, темпераменту, характеру і здібності.

Час проведення 6 годин. Місце проведення. Навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Емоційно – вольова сфера особистості. Емоції та почуття, воля.
Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять.

I. Вступ. У вступній частині пояснити та нагадати студентам тему занять, та питання які будуть розглядатися, які персональні завдання давалися студентам та їх готовність до виступів.

II. В основній частині заняття надається слово студентам для виступів, по результатам виступів проходить обговорення виступів та порушених питань.

1. Склад і структура особистості. Темперамент. Характер. Здібності.
Опитування студентів по першому питанню (лекційний матеріал).

Питання для самостійного опрацювання

1. Людина на світ народжується уже людиною. Чи можна це сказати про особистість?
2. Назвіть якості, які характеризують людину як особистість.
3. Чому поняття —особистість не може бути ототожнене з поняттям —індивідуальність?
4. Яка структура особистості за К.К.Платоновим, С.Л.Рубінштейном, З.Фройдом?
5. Чи входять до структури особистості будь-які природжені властивості людини? Обґрунтуйте відповідь.
6. Як впливають зовнішні, фізичні дані людини на формування її особистісних якостей?

7. Чи можна вважати потреби і мотиви учнів важливою основою для характеристики їх особистості? Обґрунтуйте відповідь.
8. Мотиваційні регулятори життєвого шляху людини.
9. Загальне поняття про темперамент.
10. Історія вчень про темперамент.
11. Характеристика типів темпераменту.
12. Загальне поняття про характер.
13. Поняття здібностей.
14. Рівні здібностей людини.
15. Яка різниця між темпераментом і характером?
16. Від чого залежить темперамент? Основні теорії темпераменту.
17. Розкрити зв'язок типів темпераментів з типами вищої нервової діяльності.
18. Чи існує пряма залежність розумових можливостей людини від властивостей темпераменту?
19. Як залежить професійна придатність, стиль діяльності людини від її темпераменту?
20. В чому хибність вислову: —У сина – характер батька!?
21. Що таке реактивність і активність?
22. Розкрийте на прикладах суть сензитивності і емоційної збудливості.
23. Який темп реакції у представників різних типів темпераментів?
24. Чим характеризується пластичність нервової системи? Яка вона в кожного з 4-х типів темпераментів?
25. Чи є темперамент у тварин?
26. Спільне і відмінне між характером і темпераментом. Вплив темпераменту на формування рис характеру
27. Зв'язок характеру і здібностей.
28. Структура характеру (скласти структурно-логічну схему).
29. Показати зв'язок основних елементів структури характеру.
30. Порівняти роль природних факторів у формуванні характеру і темпераменту.
31. Методи вивчення характеру.
32. Дати оцінку таким вченням про характер: френологія, фізіогноміка, графологія.
33. Чи можливо змінити свій характер ?
34. Чи здійснюєте ви самовиховання свого характеру? Які негативні риси свого характеру намагаєтеся подолати і як саме?
35. Чому в подібних умовах життя і діяльності формуються неоднакові характери?
36. Сенситивний період для становлення і розвитку позитивних рис характеру.
37. Що таке задатки? В якому зв'язку перебувають вони із здібностями?

38. Проаналізуйте думку П. Антокольського: —Бездарність дитини - завжди наслідок відсутності виховання».

39. Співвідношення та якісна характеристика понять: геніальність, обдарованість, талант і майстерність.

40. Взаємодія та взаємокомпенсація здібностей?

Особливу увагу студенти повинні приділяти наступним питанням: Загальне поняття про особистість. Основні категорії організації людини. Психологічна структура особистості. Психологічні властивості особистості. Поняття темпераменту та характеру, а також здібностей людини.

Підготувати відповіді на питання.

1. Загальне поняття про особистість.
2. Основні категорії організації людини.
3. Психологічна структура особистості.
5. Індивід як біосоціальне явище.
6. Первинні та вторинні якості індивіду.
7. Поняття особистості в вітчизняній психології.
8. Поняття особистості в зарубіжній психології.
9. Поняття «індивідуальність» в сучасній психології.
10. Вплив О.Ф.Лазурського, Г.Айзенка, Г. Олпорта та ін. на розробку проблем особистості.
11. Класифікація сучасних психологічних теорій особистості.
12. Загальні поняття про характер.
13. Структура характеру.
14. Поняття про темперамент.
15. Фізіологічні основи темпераменту.
16. Історія вчень про темперамент.
17. Загальне поняття здібностей людини.
18. Рівні здібностей.
19. Загальна характеристика здібностей людини.
20. Класифікація здібностей.
21. Характеристика загальних здібностей людини.
22. Рівні розвитку здібностей і індивідуальні відмінності.
23. Природа людських здібностей.
24. Розвиток здібностей.

Психологічні завдання

1. Немовля є:
 - а) особистістю;
 - б) індивідуальністю;
 - в) індивідом.
2. Психологічні властивості особистості - це:
 - а) вроджені властивості, які мають ситуативний характер;
 - б) відносно постійні, стійкі властивості, які формуються в процесі індивідуального життя і діяльності в умовах соціального

відношення до навколишнього середовища;

в) другорядні риси, які виявляють стійке вибіркоче ставлення до навколишнього середовища.

3. Які з названих властивостей обумовлені головним чином соціальними чинниками, а які – біологічними:

авторитет, мова, темперамент, світогляд, інстинкти, воля, переконання, знання, задатки, ідеали, вікові особливості почуттів, тип нервової системи, здібності, характер, механічна пам'ять, логічна пам'ять, емоції, мислення, увага, розум, агресивність, гуманність.

4. З перерахованих нижче якостей випишіть ті, що характеризують сангвініка, флегматика, холерика, меланхоліка:

підвищена активність, тривала працездатність, енергійність, стриманість, гарячкуватість, непосидючість, терпимість, сповільненість рухів та мови, повільна зміна почуттів та настрою, слабка емоційна збудливість, швидке засвоєння і перебудова навичок, афективність, бідність рухів, мала активність, в'ялість, виразність міміки і пантоміміки, мовчазність, гіперсензитивність (підвищена сенситивність).

Бадьорий, підвищений настрій, швидке пристосування до нових обставин, повільне засвоєння та перебудова навичок, невпевненість у собі, підвищена емоційна збудливість, витриманість, одноманітність міміки, енергійність, рухливість, розгубленість при невдачах, швидке виникнення і зміна почуттів та емоційних станів, мала активність, невиразність мови, рівний, спокійний настрій, збуджений стан, зосередженість уваги.

5. Із приведених міркувань вибрати ті, які найбільш повно розкривають наукове розуміння характеру :

а) характер - це така сукупність психологічних властивостей людини, які успадковуються і формуються в процесі її життєдіяльності;

б) риси характеру соціально типові і індивідуально своєрідні;

в) в характері проявляються і відношення особистості, і способи дії, при допомозі яких ці відношення здійснюються;

г) характер - це сформований і закріплений в результаті життєвого впливу і виховання типовий для особистості стиль соціальної поведінки;

д) єдність мотивів і волі є те, що утворює характер людини.

6. З числа наведених нижче положень про характер виберіть ті, які найправильніше розкривають поняття —характер».

Дайте обґрунтування своєї відповіді.

а) Риси характеру проявляються за будь-яких обставин і умов;

б) риси характеру проявляються лише за відповідних типових обставин;

в) риси характеру - це не що інше, як ставлення особистості до певних сторін дійсності;

г) риси характеру - це не що інше, як певні способи дій;

д) в характері проявляються і стосунки особистості, і способи дії, за допомогою яких ці стосунки відбуваються;

- е) характер індивідуально своєрідний;
- ж) риси характеру соціально типові й індивідуально своєрідні;
- з) характер - відображення суспільних відносин.

7. Яке з наведених визначень здібностей є правильним:

- а) здібності - індивідуально-психологічні властивості, що є необхідною умовою виконання творчої діяльності;
- б) психічні властивості, що зумовлюють успішне навчання;
- в) психічні властивості, що є природженими і служать основною успішного виконання будь-якої діяльності;
- г) індивідуально-психологічні властивості, що відповідають вимогам даної діяльності та є умовою її успішного виконання;
- д) індивідуально-психологічні властивості, що виявляються і розвиваються в творчій діяльності.

8. Яке твердження є правильним:

- а) здібності існують незалежно від діяльності і поза нею;
- б) поза діяльністю здібності існувати не можуть;
- в) здібності в діяльності виявляються, в ній і розвиваються;
- г) здібності розвиваються незалежно від діяльності, але в діяльності виявляються.

9. Під задатками треба розуміти:

- а) природжені здібності до якоїсь діяльності;
- б) здобуті в процесі навчання і виховання властивості особистості, що характеризують її здатність до якоїсь діяльності;
- в) психологічні властивості, що є умовою успішного виконання якоїсь діяльності;
- г) природжені анатомо-фізіологічні особливості, що є однією з передумов розвитку здібностей.

Творчі завдання

1. Розіграти структуру особистості за З. Фрейдом, виконавши ролі «ід», «его», «суперего», «особистості» і «співрозмовника».
2. Скласти психологічну характеристику власної особистості.
3. Описати психологічну характеристику творчої особистості (на прикладах видатних діячів науки, техніки, культури).

Досліди

1. Провести експрес-діагностику типів особистості за допомогою психогеоетричного тесту Сьюзен Деллінгер.
2. Визначити свій тип особистості за допомогою тесту —КСО-ВФ||.
3. Виконати тест —Автопортрет||.
4. Визначити спрямованість власної особистості.
5. Визначити типи темпераментів учнів за даними психолого-педагогічних характеристик.
6. Провести самооцінку темпераменту за опитувальником —Типологія||.

7.Провести дослідження екстраверсії, інтроверсії та нейротизму за опитувальником Г.Айзенка.

8. Провести тестування в групі по вивченню темпераменту, характеру та здібностей студентів.

Теми рефератів:

6. Загальне поняття про особистість.
7. Основні категорії організації людини.
8. Психологічна структура особистості.
9. Поняття особистості в вітчизняній психології.
- 10.Поняття особистості в зарубіжній психології
- 11.Поняття темпераменту.
- 12.Поняття характеру.
- 13.Характеристика поняття здібностей людини.
- 14.Рівні розвитку здібностей людини.
- 15.Природа людських здібностей.